מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא את המלוגמא שאינה שוה לכל אדם מאן תנא להא דת"ר [א]לאכלה ולא למלוגמא לאכלה ולא לזילוף לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטויזין כמאן כר' יוסי דאי רבנן הא [ב]איכא נמי משרה וכבוסה אמר ר' אלעזר אין שביעית מתחללת אלא דרך מקח ורבי יוחנן אמר [ג]בין דרך מקח בין דרך חילול מ"ט דר' אלעזר דכתיב [1]בשנת היובל הזאת וגו' וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר דרך מקח ולא דרך חילול ורבי יוחנן מ"ט דכתיב כי יובל היא קדש מה קדש בין דרך מקח בין דרך חילול אף שביעית בין דרך מקח בין דרך חילול ורבי יוחנן האי כי תמכרו ממכר מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדר' יוסי בר חנינא דתניא א)א"ר יוסי בר חנינא בוא וראה כמה קשה אבקה של שביעית וכו' אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו ואת כליו שנאמר בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר לעמיתך וגו' ור' אלעזר האי קרא דר' יוחנן מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא [2]כי יובל היא קדש מה קדש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה תניא כוותיה דר' אלעזר ותניא כוותיה דרבי יוחנן תניא כוותיה דרבי אלעזר [ד]שביעית תופסת את דמיה שנאמר כי יובל היא קדש תהיה לכם מה קדש תופס את דמיו ואסור אף שביעית תופסת את דמיה ואסורה אי מה קדש תופס דמיו ויוצא לחולין אף שביעית תופסת את דמיה ויוצאת לחולין תלמוד לומר תהיה בהווייתה תהא הא כיצד [ה]לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערין בשביעית לקח בבשר דגים יצא בשר ונכנסו דגים לקח בדגים יין יצאו דגים ונכנס יין לקח ביין שמן יצא יין ונכנס שמן הא כיצד [ו]אחרון אחרון נכנס בשביעית ופרי עצמו אסור מדקתני לקח לקח אלמא דרך מקח אין דרך חילול לא תניא כוותיה דר' יוחנן אחד שביעית ואחד מעשר שני מתחללין על בהמה חיה ועוף בין חיין בין שחוטין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים [ז]על שחוטין מתחללין על חיין אין מתחללין גזירה שמא יגדל מהן עדרים אמר רבא מחלוקת

בזכרים

מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם. שהכל צריכין לה כמו אכילה ששוה בכל אדם: **מלוגמא שאינה שוה בכל אדם.** שאין הכל חולין: **ולא לזלף.** יין שמזלפין בבית לריח טוב: **אפיקטויזין.** להקיא והוא בנוטריקון אפיק טפי זין מזון האוכל יותר מדאי מוליא ומקיא: **כמאן כר' יוסי.** דלא ממעט אלא הנאה שאינה שוה בכל והנך נמי אינם אלא לצורך חולי ואסטניס והיינו תנאי דלעיל דלרבנן לא נהגא שביעית אלא בדבר שהנאתו וביעורו שוה דדרשינן ליה נמי הכי והיתה שבת הארץ ז) נוהגת בדבר שהוא לכם דומיא דלאכלה שהנאתו וביעורו שוה ולא בעצים ורבי יוסי דריש הכי והיתה שבת הארץ נוהגת כולו ח) שהנאתו שוה בכל אדם ואפילו עצים להסקה: **אין שביעית מתחללת.** לתפוס דמיה בקדושתה אלא דרך מקח שמוכרה זה לחבירו אבל לא ע"י חילול לומר הרי פירות הללו מחוללין על מעות הללו כדרך שפודין הקדשות: **בשנת היובל.** שביעית ויובל חדא היא: **וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר.** ודרשינן סמוכין למימרא דלא שייך בפירות לתפוס קדושת הדמים ו) אלא ע"י ממכר: **קודש מתחלל בין דרך מקח בין דרך חילול.** דכתיב (ויקרא כז) ופדה בערכך ויסף חמישיתו עליו הרי חילול ואם לא יגאל ונמכר בערכך (שם) הרי מקח: **ורבי יוחנן.** הך דרשה דסמוכין דסמיך וכי תמכרו ליובל מאי דריש ביה: **דרבי יוסי בר חנינא.** במסכת ערכין (דף ל:) ארוכה היא מאד וכאן לא נכתבה כולה בספרים כמה קשה אבקה של שביעית. מידי דלא הוי עיקר האיסור תלוי בו קרי אבק וכן אבק רבית וכן אבק לשון הרע שאינו לשון הרע גמור אלא צד לשון הרע כמו אבק העולה מדבר הנכתש במכתשת: **אדם נושא ונותן בפירות שביעית.** לסחורה דהיינו אבק שביעית דעיקר איסור שביעית לא תזרע לא תזמור וזהו איסור קל שבה: **לסוף מוכר את מטלטליו ואת כליו.** מחמת עניות: **שנאמר בשנת היובל הזאת וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר.** ודרשינן סמוכין שבשביל עונשה של שביעית תבא לידי כך: **קודש תופס את דמיו.** פדיה כתיב ביה שזה יוצא וזה נכנס תחתיו יוצא הקדש לחולין ונכנסין הדמים תחתיו דהיינו ופדה והיינו נמכר דכל מכירה יוצאה מכחו של זה ובא לזה והדמים נכנסין לרשות המוכר: **בהווייתה תהא.** בקדושתה: **מתבערין בשביעית.** בתוך זמן הביעור: **יצא בשר.** שהדמים יוצאין לחולין ע"י פדיה בדמים ו) של קודש דלא כתיב תהיה אלא בפירות עצמן: **ופרי עצמו.** פרי הראשון אסור לנהוג בעצמו חול אלא קדושת שביעית עליו: **מתחללין.** משמע דרך חילול בפדיה ולא במקח וממכר: **שמא יגדל מהם.** ישהם אצלו לגדל וולדות וממלא משהה מעשרותיו והתורה אמרה (דברים יד) שנה שנה תאכלנו ואם שהה ראשונה ושניה חייב בשלישית לבער כל מעשרותיו בסוף שנה שלישית מן הבית ולהתוודות. וגבי שביעית נהנה מהן להתעשר והתורה אמרה (א) ולא לסחורה אלא להפקיר ולבער בשביעית עד שלא תכלה לחיה מן השדה הוא זמן ביעור לפירות ולדמיהן:

בזכרים

אין שביעית מתחללת אלא דרך מקח. והא דתניא לעיל (דף לט.) ואם מכר יאמר מעות הללו מחוללין על פירות שיש לי בבית קנסא בעלמא כדפרישית לעיל: **אבקה** של שביעית. עיקר איסור בעבודת קרקע כגון חרישה וחריעה אבל משא ומתן אינו אלא עשה בעלמא דלאכלה ולא לסחורה ועונש זה מפרש בפרק קמא דקדושין (דף כ.) לסוף מוכר את מטלטליו ואת ביתו ואת עצמו בעון משא ומתן בא לו מדה כנגד מדה: **על** חיין אין מתחללין. במעשר שני חוץ לירושלים איירי דבירושלים מותר לקנות ממנו בהמה לזבחי שלמים כדמוכח פרק קמא דמעשר שני ועוד מדדייק בסמוך דאי לא תימא הכי מעשר מעשר ממש והא כתיב וצרת הכסף בידך כלומר היאך מחלל על בהמה חיה ועוף אלא מאי מעשר דמי מעשר משמע בהדיא דאיירי חוץ לירושלים מדמייתי עלה קרא דוצרת הכסף ואפי' לכתחלה שרי ר"מ לחלל כדקתני בהדיא בתוספתא דשביעית אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין אותו על חיה ועוף ועל בהמה בעלת מום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים לא אמרו אלא שחוטין ומחללין לכתחלה משמע והא דנקט הכא מתחללין דמשמע דיעבד כדאמר בריש הזהב (ב"מ דף מה:) א) מתחללין ואין מתחללין מיבעי ליה משום רבותא דרבנן נקט לה דאפילו דיעבד אין מתחללין על חיין ותימה דבריש הזהב (שם דף מד:) משמע בין לב"ש בין לב"ה דטיבעא אפירא לא מחללין גבי פלוגתא דלא יעשה אדם סלעים דינרי זהב וי"ל דהכא איירי ע"מ להעלותו ולאוכלו בירושלים ופלוגתא היא בירושלמי פ"ק דמעשר שני יש שאוסר אפילו על מנת להעלותו ומוקי פלוגתא דר' מאיר ורבנן דהכא בדמאי ותימה דמשום גזירה דרבנן דשמא יגדל מהם עדרים לא הוה לן למימר אין מתחללים דיעבד כדמשמע בריש הזהב גבי פלוגתא דלא יעשה אדם סלעים דינרי זהב דפריך בשלמא להך לישנא דאמרת מדאורייתא משרא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו שמא ישהה עליותיו היינו דקתני יעשה ולא יעשה אלא להך לישנא דאמרת מדאורי' פליגי מתחללין ולא מתחללין מיבעי ליה משמע דמשום גזרה דרבנן לא אמרינן אין מתחללין דיעבד וי"ל דאין מתחללין דהכא היינו שיחזרו דמים למקומן כדאשכחן דכוותיה בפ' האיש מקדש (קדושין נו.): **שמא** יגדל מהם עדרים. פרק האיש מקדש (קדושין דף נה: ושם) דתניא אין לוקחין בהמה במעות מעשר שני פירש שם בקונטרס שמא תכחיש ולא היה לו לפרש כן אלא כדמפרש טעמא הכא שמא יגדל עדרים ואפילו ר"מ לא פליג אלא בזכרים אבל בנקבות לא כדקאמרינן הכא ומפרש בירושלמי דבזכרים פליגי אי גזרי' זכרים אטו נקבות ותימה דרבנן דהתם דאמרי ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם במזיד תעלה ותאכל במקום וי"ל דאיירי כמו שמפרש ר' יהודה התם בד"א במתכוין ולקחו מתחלתו לשם שלמים [א] היינו נקנה כדאיתא בבילה (דף כ.) דלהו לא גזרינן דיעבד שמא יגדל ולאו דווקא לקחו לשם שלמים דאפי' בסתם נמי כיון שהם תמימין דהא לא ממעט אלא דווקא מתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין אבל בעלי מומין קתני רבי יהודה בסיפא בתוספתא בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומן וכולה ברייתא דקדושין רבי יהודה היא

דאפילו

עין משפט נר מצוה

צט א ב מיי' פ"ה מהל' שמיטה הל' י:
ק ג מיי' פ"ו מהלכות שמיטה הלכה ח:
קא ד מיי' שם הל' ו:
קב ה מיי' שם הל' ז:
ו [מיי' שם הל' ו]:
קג ז מיי' שם הלכה ט ופ"ד מהל' מעשר שני ונ"ר הלכה ו:

◆

רבינו חננאל

ומרבה המשרה והכביסה להיתר שכל אדם צריכין להן, וממעט המלוגמא שאינה צורך הבריאים אלא צורך החולים, (והבאת) [והנאת] עצים נמי מלכם נפקא, ולא בעי דומיא דלאכלה להיות דרך הנאתו וביעורו שוה. אמר ר' אלעזר אין שביעית מתחללת אלא דרך מקח, שנ' בשנת היובל הזאת וגו', וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר, ש"מ דקדושת יובל יציאה מקח וממכר ממש, מתחללת בלא כלום אונאה. ור' יוחנן אמר בין דרך מקח ובין דרך חילול. כלומר אפי' אם יאמר הללו פירות שביעית יהו מחוללין על מעות הללו, הרי אלו מחוללין. מאי טעמא, דכתיב כי יובל היא קדש וגו', כקודש מה קודש אפי' דרך חילול, אף שביעית כמוהו. ור' אלעזר, האי מיבעי ליה לכדתניא כי יובל היא וגו' מה קודש תופס את דמיו ועשו אותן דמים קודש, אף שביעית תופסת דמיה. ותניא כוותיה, כי יובל היא וגו', [מה קודש תופס את דמיו וכו']. או מה קודש תופס את דמיו ויוצא הקדש לחולין, אף שביעית תופסת דמיה ויוצאין הפירות לחולין. ת"ל תהיה כל בואתה לאכול, בהווייתה תהא לעולם, כיצד לקח בפירות שביעית בשר, הבשר והפירות מתבערין בערב יום טוב הראשון של פסח בשנה השביעית, ומפורש בפרק אחרון דמעשר שני. לקח בבשר דגים יצא בשר נכנסו דגין, לקח בדגין כו', הא כיצד אחרון אחרון נתפס. כלומר לקח בבשר דגין ובדגין יין וביין שמן, השמן נתפס כדרו שהוא אחרון, והבשר והדגין והיין יצא לחולין, ופירות שביעית עצמן אע"פ שנתפסו הדמים בפירות, לא יצאו לחולין, אלא הרי הן בקדושה שביעית. דייקינן מדקתני בברייתא בכל אחד מהן, (ה)[ב]בשר ובדגין וביין ובשמן, לקח בכל אחד, ש"מ דרך מקח אין דרך חילול לא. תניא כר' יוחנן אחד שביעית ואחד מעשר שני, מתחללין על בהמה חיה ועוף בין חיים בין שחוטין דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים על שחוטין מתחללין על חיים אין מתחללין, גזירה שמא יגדל מהן עדרים. הא דתני ר' יוסי בוא וראה כמה קשה אבקה של שביעית, מפורש בקדושין פרק ראשון. וזו השמועה עדיין צריכה עיון.

מסורת הש"ס

א) קדושין כ. ערכין ל:, [תוספ' דערכין פ"ה ה"ד], ב) קדושין נח. ע"ז נד:, ג) [שביעית פ"ח מ"ז קידושין נח. ע"ז נד: בכורות ע:], ד) [ויקרא כה], ה) בס"א: כד', ו) [לתפוס הדמים בקדושה רש"ש], ז) [כדמים רש"ש], ח) [ע"ש דלפנינו איתא מחללין ולא מחללין מיבעי ליה].

◆

תורה אור השלם

1. בְּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ:
ויקרא כה יג

2. כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:
ויקרא כה יב

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמא יגדל וכו' והתורה אמרה לאכלה ולא לסחורה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה שמא כו' היינו נקנה כדאיתא בבילה דף כ. נ"ב אין לזה מובן ובס"י דפוס ווינעציא ובאפילאה איננו:

◆

מוסף רש"י

שאינה שוה לכל אדם. אינה צריכה אלא לחולים (ב"ק קב.). **לזילוף.** שמזלפין יין בבית, והאי נמי אין שוה בכל אדם, שאין צריך זילוף אלא אדם מעונג ומעודן (שם). **הא איכא נמי משרה וכבוסה.** והכא לא נקט אלא דבר שאין שוה בכל אדם (שם). **אבקה של שביעית.** איסור הקל שבה, העושה סחורה בפירותיה, דהוה ליה לאו הבא מכלל עשה, לאכלה ולא לסחורה (קדושין כ.). הסוחר בפירות שביעית ולהכי קרי ליה אבק שאין זו עיקר מלאכה של איסור שביעית (ערכין ל:). **מה קדש תופס את דמיו.** דכתיב ופדה בערכך (ע"ז נד:). **מתבערין.** אוכלין קודם הביעור, קודם שיכלה לחיה מן השדה אותו המין שמכר (שם). **יצא בשר.** מקדושת שביעית, דבפירות גופייהו כתיב בו תהיה בהווייתו תהא, אבל חילופיהם הן יוצאין לחולין (קדושין נח.) דכולי האי לא תפיס (ע"ז נד:). **ופרי עצמו אסור** פרי של שביעית שמכר ראשון (שם) הפרי הראשון אסור לאחר הביעור שלא יצא מקדושתו (קדושין נח.) שגדל בשביעית שאינו אלא מכחו בכל מקום שהוא, אסור מן הביעור ואילך (בכורות ס:).